

Toimintamalli loukkaantuneiden lintujen hoidon järjestämiseksi

2020

Lintuyhdistykseen tulee säännöllisesti yhteydenottoja heikkokuntoisista tai loukkaantuneista linnuista. Yhteydenotoissa ihmiset ovat linnuista huolissaan ja toivovat saavuttavansa jonkun henkilön, joka voisi auttaa lintua tai käydä paikalla varmistamassa, onko linnulla hätää. Ihmiset ovat toisinaan myös itse valmiita auttamaan, mutta kaipaavat asiantuntijoiden ohjeita siitä, mitä tehdä.

Osassa jäsenyhdistyksiä loukkaantuneiden lintujen hoitotoiminta on hyvin organisoitunutta ja toimii hienosti. Suuressa osassa jäsenyhdistyksiä toimintaa ei kuitenkaan ole. Joillakin alueilla tarvittakaan ei ole, koska viranomaiset, BirdLife-yhteisön ulkopuoliset järjestöt tai muut vapaaehtoiset huolehtivat toiminnasta.

Vaikka jäsenyhdistyksellä ei olisikaan omaa lintujen auttamiseen liittyvää toimintaa, on yhdistysten toimihenkilöiden hyvä tietää (ja ylläpitää yhteystietoja) muista alueen toimijoista, kuten Suomen eläinsuojeluyhdistyksen (SEY) luonnonvaraisia lintuja hoitavista eläinsuojeluneuvojista, jotta yhdistys pystyy neuvomaan kysyjän eteenpäin tai tarvittaessa myös pahoitellen kertomaan kysyjälle, että alueella ei ole järjestetty loukkaantuneiden lintujen hoitoa.

Tämä toimintamalli on yksi vaihtoehto toiminnan järjestämiseksi lintuyhdistyksen siipien alla. Se perustuu pääosin Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen (PPLY) toimintaan ja kokemuksiin edellisen vajaan vuosikymmenen ajalta. PPLYn hoitoringissä on reilu 10 henkilöä sekä hoitoringin sähköpostilistalla lisäksi muutama asiantuntijajäsen.

Lähtökohta toiminnan käynnistämiseksi

Loukkaantuneiden lintujen hoidon järjestämisen lähtökohta on, että yhdistyksessä on mukana jäseniä, jotka kokevat toiminnan tärkeäksi ja ovat valmiita toimimaan itse. Yhdistys tarjoaa asian tärkeäksi kokeville ihmisille toimintakehyksen. Toimintaan tarvitaan sekä lintujen hoitoon sitoutuvia henkilöitä, että lintujen pyydystämiseen ja kuljettamiseen lupautuvia henkilöitä. Kiinnostuneiden ihmisten löytäminen voi vaatia kyselyjä esimerkiksi sähköpostilistojen tai jäsenlehden välityksellä. Harrastajia, jotka ovat valmiita auttamaan loukkaantuneiden lintujen pyydystyksessä ja kuljetuksessa, on yleensä paljon enemmän kuin varsinaiseen hoitamiseen sitoutuvia henkilöitä.

Niillä alueilla, joilla hoito on jo järjestetty, ei kannata tehdä päällekkäistä työtä. Yhdistys voi myös tehdä yhteistyötä alueellaan toimivan eläintarhan kanssa (Heinolan lintutarha, Ranuan eläintarha jne.). Vaikka hoito on järjestetty, voi alueella olla tarvetta avulle loukkaantuneiden lintujen kiinni ottamisessa ja hoitopaikkaan kuljettamisessa.

Käytännön toimintamalli

1. Tavoitteiden asettaminen ja vastuhenkilö

- Yhdistyksessä sovitaan, minkälaisen roolin yhdistys ottaa vahingoittuneiden lintujen auttamisessa.

- Samalla sovitaan siitä, kuka ottaa vastuun toiminnan kehittämisestä tavoitteiden mukaiseen suuntaan. Vastuuhenkilö on myös yhdistyksen hallituksen ensisijainen kontakti asiassa.
- 2. Vapaaehtoisten verkosto**
- Toiminta on sitä helpompaa, mitä useampia henkilöitä toimintaan osallistuu. Ideaalitulanteessa kussakin kunnassa olisi ainakin yksi toimintaan osallistuva vapaaehtoinen ja vähintään yksi hoitopaikka yhdistyksen alueella.
 - Kun toiminnasta kerrotaan yhdistyksen jäsenille ja kiinnostuneita pyydetään mukaan, kasvaa verkosto toiminnan kehittymisen rinnalla.
- 3. Vapaaehtoisten välinen alueellinen viestintä**
- On tärkeää, että mukaan lupautuneet vapaaehtoiset ovat hyvin ajan tasalla toiminnasta.
 - Vapaaehtoisten väliseen akuuttiin yhteydenpitoon (esim. kuka ehtii hakea loukkaantuneen linnun, mistä ruokaa jne) WhatsApp tai muut pikaviestipalvelut ovat yksinkertainen ja ilmainen tapa.
- 4. Ohjeistus ja viestintä kuntoon**
- Yhdistyksen verkkosivuilla tulisi olla yhteystiedot, mihin voi olla yhteydessä, kun on löytänyt apua tarvitsevan linnun.
 - Lisäksi on hyvä kirjata sivulle perustietoja linnun tilanteen arvioimiseksi tai linkittää sivulle esimerkiksi PPLYn sivujen ohje lentokyvottomän linnun löytäjälle (<https://www.pply.fi/suojelu-ja-tutkimus/loukkaantuneet-linnut/>), jotta turhia yhteydenottoja tulisi mahdollisimman vähän.
 - Ohjeista kannattaa tiedottaa säännöllisesti myös sosiaalisessa mediassa, etenkin vilkkaimman poikasajan lähestyessä.
- 5. Yhteydet viranomaisiin ja muihin tahoihin**
- On hyvä olla yhteydessä paikalliseen poliisiin, pelastuslaitokseen ja hätäkeskukseen, jotta heille mahdollisesti tulevat kyselyt ohjataan yhdistykselle. Poliisin toimintamallit oletettujen loukkaantuneiden lintujen suhteen rajoittuvat paikoin vain lopettamiseen. Kyselyiden ohjaaminen linnuista kiinnostuneille henkilöille säästää myös pelastuspalvelun resursseja muihin tehtäviin.
 - Ilmoituksia vahingoittuneista linnuista tulee myös kunnan eläinlääkäreille ja metsästysseuroille, joten myös niitä on hyvä tiedottaa toiminnasta.
- 6. Yhteydet ammattimaisiin hoitopaikkoihin**
- Yksityisten henkilöiden hoitopaikat ovat parhaimmillaankin vain lyhytaikaisia.
 - Osa loukkaantuneista linnuista voi vaatia pidempiaikaista hoitoa, jolloin ammattimaiset hoitopaikat ovat paras ratkaisu. Myös kookkaille lajeille tai vesilinnuille sopivia tiloja on yleensä vaikea löytää.
 - Ammatillaiset voivat myös tarvittaessa opastaa lyhytaikaisten hoidokkien ruokinnassa ja hoidossa. Ammattimaisia hoitopaikkoja ovat ainakin Korkeasaaren, Ranuan ja Ähtärin eläinpuistot sekä Heinolan ja Pyhtään lintuhoitolat.
- 7. Kulut**
- Toiminta voi pyöriä yhdistyksessä jopa täysin vapaaehtois pohjalta ilman yhdistyksen rahallista tukea. Vapaaehtoiset arvostavat kuitenkin yhdistykseltä saamaansa tukea. Melko laajamittainenkaan hoitotoiminta ei ole erityisen kallista.
 - Kiinnostuneilla ihmisillä voi olla jo sopivia härkejä tai muita tiloja, kuten sopivia ulkorakennuksia hoidon järjestämiseen. Yhdistys voi harkinnanvaraisesti tukea esimerkiksi sopivan häkin rakentamista hoidosta vastuun ottavan henkilön pihalle.
 - Ruoka-, eläinlääkäri- ym. juoksevien kulujen suuruusluokka riippuu toiminnan laajuudesta (PPLY:llä joitakin satoja euroja vuodessa).
 - Toimintaan liittyy matkustamista, josta syntyy polttoainekuluja. Matkakulujen minimoimiseksi kannattaa pyytää hoidokkia tarjoavia ihmisiä kuljettamaan itse lintu hoitolaan, jos vain mahdollista.

8. Rahoitus

- Toiminnasta yhdistykselle allokoitavat kulut voi pystyä kattamaan lahjoitusten, tuotemyynnin ja tukien avulla. Esimerkiksi eläinlääkäri voi tarjota palveluja yhdistykselle ilmaiseksi tai kauppa voi lahjoittaa tarvittavan ruoan, jos yhdistys neuvottelee asiasta.
- Loukkaantuneista linnuista ilmoittaneilla ihmisillä on huoli linnuista, minkä ansiosta osa heistä on valmis tukemaan toimintaa.
 - Yhdistyksen kannattaa varautua heidän potentiaaliseen tukeensa antamalla aina hakutilanteessa vähintäänkin jokin paperi, johon on kirjattu mahdollisuus tukea tätä arvokasta toimintaa ja tilinumero. Tukimahdollisuus kannattaa mainita myös yhdistyksen verkkosivulla.
 - Lahjoitusten pyytämiseksi yhdistyksellä tulee olla rahankeräyslupa, joka haetaan poliisihallitukselta.

Muuta huomioitavaa

- Kun lintujen auttamistoiminta tapahtuu yhdistyksen toimintana, on yhdistyksen pyrittävä varmistumaan siitä, että **asiat sujuvat** oikein.
- Hoitotoimintaan osallistuvalla vapaaehtoisella on hyvä **olla lintujen käsittelykokemusta** esimerkiksi rengastuksen kautta ja riittävät perustiedot linnuista (lajintuntemus, lintujen käyttäytyminen ja ruokavalio jne.), sekä valmius toimittaa lintu tarvittaessa pidempiaikaiseen hoitopaikkaan.
- Suurta osaa vahingoittuneista linnuista **ei pystytä auttamaan**. Tärkeä osa prosessia on välitön linnun kuntoon saamisen arviointi. Pahoin vahingoittuneet linnut tulee lopettaa. Lopettamispäätökset herättävät usein keskustelua ja tunteita.
- **Tautiriskien huomioiminen**. Hoitolintutoiminnassa tulee olla tietoinen sekä linnuista potentiaalisesti ihmiseen tarttuvista taudeista (mm. salmonella ja lintuinfluenssa) että linnuista lintuihin tarttuvista taudeista (mm. paramyoksovirus ja trikomonoosi) ja osata välttää niiden levittämistä. Olennaista on siisteydestä huolehtiminen sekä sairaiden lintujen pitäminen erillään muista linnuista.
- Kannattaa etukäteen pohtia (ja huolehtia asiasta myös viestinnässä) valikoidaanko yhdistyksessä hoidettavia lajeja vai hoidetaanko kaikki lajit, joita voidaan. Ovatko kesykyhky, harmaalokki, talitiainen ja sarvipöllö samalla viivalla? Yleensä valikointia ei tehdä.
- **Viestinnän objektiivisuus**. Loukkaantuneet linnut ovat valtaosin yleisiä lajeja. Hoitotoiminta on eläinsuojelutoimintaa, jolla ei yleensä ole luonnonsuojelullista merkitystä (poikkeuksena harvinaiset lajit). Toiminnasta onkin tärkeää viestiä juuri eläinsuojelun ja yksilöiden pelastamisen, ei luonnonsuojelun kautta (vrt. Suomessa tapetaan vuosittain metsästäjien toimesta laillisesti yli miljoona lintua). Loukkaantuneiden lintujen hoidolla on kuitenkin suuri viestinnällinen arvo, ja eläinsuojelun ja yksittäisten selviytyneiden yksilöiden kautta kasvaa myös ihmisten luonnonsuojelullinen huoli ja halu toimia.
- Ihmiset arvostavat tietoa **hoidon onnistumisesta**. Kannattaa pyytää ihmisiltä yhteystieto, ja ilmoittaa, saatiinko lintu hoidettua kuntoon. Tämä on hyvää asiakaspalvelua.
- Kuolleet ja lopetetut linnut on hyvä toimittaa Ruokavirastoon **tutkittavaksi** (<https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/kalastus-metsastys-ja-villielaimet/ilmoitahavaintosi-kuolleesta-elaimesta/>).
- **Ilmoitusvelvollisuus tulevaisuudessa?** Toistaiseksi lyhytaikainen hoitotoiminta ei vaadi erityisiä lupia, mutta asia voi muuttua eläinsuojelulain päivityksen yhteydessä.